

## TOM X

<b>LA BAIXA EDAT MITJANA</b>	1
Miquel Àngel Casanovas Camps	
<b>Capítol primer: De Manurqa a Menorca</b>	3
La Corona d'Aragó i les Illes Balears	3
Menorca dins la conjuntura de les guerres Sicilianes	6
La Conquesta	9
Colonització i organització institucional	15
Reformes institucionals de Jaume II de Mallorca	18
La Carta de franquesa	19
El Pariatge de 1301, com a fonament de l'ordenació del territori	20
Cavalleries, alous i reialenc	23
Societat i economia de la postconquesta	25
La forja de la societat menorquina	25
Una economia cerealista	26
Els reis del casal de Mallorca	29
<b>Capítol segon: La crisi baixmedieval</b>	33
La crisi del segle XIV, una crisi d'abast europeu	33
La reincorporació a la Corona d'Aragó	34
L'annexió	34
Jaume III intenta recuperar les Illes	36
Guerra, pesta i fam	37
Els conflictes bèl·lics i les seves repercussions	37
Crisis demogràfiques: fams i pestes	42
La reorientació de l'economia	47
L'especialització ramadera	47
La producció artesanal	49
El comerç exterior: mercaderies, mercaders i mercats	52
Pirateria i cors	54
Desenvolupament de les institucions: les universitats	55
L'elecció dels càrrecs municipals i la seva reforma	55
Sentència arbitral de Galceran de Requesens	57
Competències i finances municipals	60
El poder reial a Menorca	63
El governador o lloctinent	63
El lloctinent de procurador reial i el Reial Patrimoni	64
Els batles	64
Conflictivitat social	65
Tensions de la societat baixmedieval	65
La revolta de 1331	68
L'època dels Trastàmara	69
Canvi de dinastia i continuïtat de la conflictivitat social	69
La revolta forana de Mallorca	70
El punt àlgid de la crisi: la guerra contra Joan II	70

<b>Capítol tercer: L'organització de l'espai i la vida quotidiana</b>	75
Els espais urbans	75
Ciutadella, capital de Menorca	75
La vida i castell de Maó	80
La pobla d'Alaior	82
L'hàbitat i la vida urbana	82
La vivenda urbana	82
La vida urbana	85
Els espais rurals	89
Canvis a l'espai rural arran de la conquesta	89
Termes, parròquies, mercats i castells	92
L'hàbitat rural	94
Unitats de poblament i unitats de producció	95
La xarxa de camins i el comerç interior	101
Bibliografia	103
Cronologia de la Baixa Edat Mitjana	107

## **TERCERA PART: L'EDAT MODERNA**

<b>MENORCA DINS LA MONARQUIA HISPÀNICA</b>	117
Miquel Àngel Casanovas Camps	
Introducció	119
L'edat moderna: entre la tradició medieval i la Modernitat	119
Balanç historiogràfic dels segles XVI i XVII a Menorca	122
<b>Capítol primer: Menorca dins la monarquia dels Habsburg: les institucions</b>	123
Menorca i l'Imperi hispànic	123
El naixement de la Monarquia hispànica	123
Organització de la monarquia dels Habsburg	125
Les institucions	127
El poder reial i els seus representants	127
El Reial Patrimoni	130
Les universitats	132
L'església	136
L'organització eclesiàstica	136
Les parròquies	140
Els ordes religiosos	141
<b>Capítol segon: Menorca dins la monarquia dels Habsburg: demografia, economia i societat</b>	143
La població	143
La població menorquina en el trànsit a l'edat moderna	143
La recuperació de la segona meitat del segle XVI	144
El segle XVII: entre la crisi i l'expansió	146
Distribució espacial de la població	146
Estructura de la propietat	147

La propietat agrària segons el capbreu de 1600	147
Els canvis del segle XVII	149
El sector agropecuari	151
La ramaderia, puntual de les explotacions menorquines	151
Els cereals	154
Crisis de subsistències i “economia moral”	157
La manufactura durant l’alta edat moderna: el predomini del tèxtil i del cuir	160
El subsector tèxtil	160
Manufactura del cuir	164
Altres activitats manufactureres	164
Una economia oberta: el comerç exterior	165
El comerç en l’alta edat moderna: productes clau de la balança comercial	165
Els mercaders i les pràctiques mercantils	170
Activitats financeres	171
La societat estamental menorquina	172
Els estaments	172
Mobilitat social	173
Grups marginats	175
<b>Capítol tercer: De Ferran el Catòlic a Felip IV: dinàmica dels esdeveniments</b>	177
El regnat de Ferran el Catòlic i els primers anys de Carles V	177
El regnat de Ferran el Catòlic, una època mal coneguda	177
Menorca i la Germania	179
Conflictivitat social i institucional	180
El perill turc	183
Expansió otomana i amenaça barbaresca	183
Barba-rossa saqueja Maó	184
Les defenses de Menorca en vespres de l’assalt de Ciutadella	186
El saqueig de Ciutadella i les seves conseqüències	187
La Desgràcia de Ciutadella	187
Les repercussions	190
L’últim terç del segle XVI	194
Problemàtica municipal i ingerència dels oficials reials	194
Maó contra Ciutadella: la pugna per l’hegemonia insular	196
La Contrareforma i la seva implantació a Menorca	199
Les amenaces exteriors entre 1560 i 1660	200
El enemics de la Monarquia	200
La defensa de Menorca: fortificacions i guanicó	202
Les crisis del segle XVII	205
La depressió econòmica i demogràfica	207
Dinàmica de la crisi a Menorca	207
Incidència en el teixit productiu	208
Maó i Ciutadella: la diferent incidència de la crisi	209
Ciutadella perd l’Hegemonia	210
Segregació de les universitats foranes	210
La Concòrdia General de 1660	211
La conflictivitat social	212
Bandejats i guerres familiars	212
Malestar social dels no privilegiats	214

<b>Capítol quart: Entre els Àustries i els Borbons</b>	215
L'època de Carles II	215
El regnat del Rey Hechizado: decadència o recuperació?	215
La Menorca de final del segle XVII	219
La revalorització militar del port de Maó	219
La recuperació de l'últim terç del XVII	221
L'inici de la recuperació: la represa demogràfica	221
Les respostes a la crisi econòmica: les transformacions agràries	222
Composició del sector manufacturer	225
La reorientació del comerç exterior	226
Ciutadella versus Maó: cap a la ruptura de l'equilibri intrainsular en el llindar del segle XVIII	228
Desplaçament de l'activitat portuària i el factor militar	228
Dues societats diferents	229
Les vespres de la Guerra de Successió	230
El canvi de dinastia	230
Austriacistes i botiflers: una societat dividida	234
La rebel·lió austriacista	236
Primers moviments subversius	236
La sublevació de Joan Miquel Saura	238
Derrota i repressió	241
L'arxiduc Carles decideix conquerir Menorca	245
La Gran Bretanya s'assegura Menorca	249
Primeres negociacions	249
El tractat d'Utrecht	250
Bibliografia	253
Cronologia de Menorca dins la Monarquia hispànica	259
Apèndixs/Índexs	269
Apèndixs	
Notícia biogràfica	271
Llista d'autors de les il·lustracions	273
Llista de requadros	275
Llista de mapes, gràfics i esquemes	277
Llista de quadros numèrics	279
Índex	
Índex onomàstic	281
Índex toponímic	287
Índex de matèries	291